

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Johannis Meyeri S. Literarum Doct. & Prof. Uxor Christiana Sive De Conjugio Inter Duos Deque Incestu Et Divortiis, Dissertationes Tres

Meier, Johannes

Amstelædami, 1688

Cap. VI. Vtrum Leges Deut. XVII. 17. Cap. XXI. 10. & seq. polygamiam
prohent.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40272

vortii misit. Et ex Marci x. 12. videntur mulieres tunc temporis viris quoque libellum repudii misisse. Licuit tamen uxori secessionem petere, & liberationem a vinculo conjugali, sicut hanc historiam recenset Josephus Hebraicus *Hist. Judaic. lib. v. Cap. xxii.* Et Buxtorfius *lib. de Sponsalibus & divort. §. 86.* docet, posse mulierem in certis causis & casibus a viro libellum divortii petere, imo quandoque ad eum sibi dandum, judicis auctoritate cogere.

VIII. Sed iterum ex hac prærogativa, viris concessa, perperam inferitur, polygamiam virilem esse licitam, cum uxor a viro quoque libellum repudii petere potuerit. Etsi enim in lege dandi libelli divortii maritus duntaxat nominetur, quod & in Israële observatum legitur Mal. 11. 15. quia exstimavit legislator, maritum tardiozem hac in re & circumspectiozem futurum; licet etiam maritus sit caput, cujus auctoritas in mutuo conjugii consortio eminet; æquali tamen obligatione, idem jus alteri in alterum conceditur 1 Cor. vii. 4. Urget quidem Grotius *lib. 11. de Jure B. & P. Cap. v. §. 9.* quod etiam dimittere uxorem volenti modus præscribatur, ne dimissam ducere quisquam impediatur, præter eum, qui dimisit, & sacerdotem Deut. xxiv. 4. Sed unde probabit Grotius, licitum fuisse conjugato superinducere uxori suæ dimissam? quod refragatur legi Lev. xviii. 18. Rationem repudii & divortii hic examinare, hujus instituti non est.

CAPUT VI.

Utrum leges Deut. xvii. 17. Cap. xxi. 10. & seq. Polygamiam probent?

INter ea, quæ regio officio adversantur, interdictum expressum polygamiae occurrit Deut. xvii. 17. Rex לא יבנה לו נשים *non multiplicabit sibi mulieres.* Theophilus Alethæus tamen Thesi LXXI. hic, Deum polygamiam, non omnem, sed tantum excessivam Regi interdixisse, clare perspici, putat, mediocrem vero permisisse. Si enim *non multiplicare* omnem multitudinem excludat, sequi, dicit, hoc absurdum, unicum duntaxat equum regi esse alendum. D. Arcuarius hanc legem exponens p. 116-120. pariter urget, non simpliciter multitudinem uxorum prohibitam, sed tantum excessivam, & quidem peregrinarum uxorum,

uxorum, a quibus periculum seductionis metuendum. Hoc fundamentum legis considerandum esse, inculcat.

II. Respondeo 1. Si lex Levit. xviii. 18. eo, quo par est, modo, expendatur, quæ digamiam prohibet, & reges æque ac subditos obligat, quemadmodum Rex totum Pentateuchum, interprete Grotio, describere, legere & observare tenebatur Deut. xvii. 18. 19. 20. inania & futilia sunt, quæ ad hanc legem comminiscuntur polygamix fautores. 2. Consequentia nulla est ab uxore ad equos, quorum multiplicatio nimia quidem prohibita, sed non omnis, v. g. duorum, trium, decem, viginti, quot quisque privatus possidere potest absque peccato. Alia enim ratio est equorum, cæterorumque animalium, alia hominum, quos Deus conjunxit, ut duo essent in carnem unam, ut supra satis superque demonstratum. Quam divites fuere pecoribus Patriarchæ, qui tamen unam ducebant uxorem, pauci præter intentionem plures. Quisque igitur videt, inanem hanc esse illationem, & a mente legislatoris longe recedere, qui hæc inferunt, & multiplicationem equorum comparant cum uxorum multiplicatione. Sæpe junguntur in Scriptura sacra, quæ non sunt ejusdem generis, ut in x. Decalogi præcepto, Act. xv. 20. 29. & passim videre est.

III. 3. Non nimia duntaxat multitudo, sed in genere multitudo, vel auctio atque incrementum prohibetur, cum præter uxorem legitimam numerus crescit. Ita recte verba vertere licet, *non faciat augeri vel crescere mulieres*, quia vox multiplicationis adeo urgetur, & vexatur, quod multitudo incipiat a ternario. Atqui auctio vel incrementum incipit a binario. Accedit, quod apud Hebræos Grammaticos לשון יחיד *locutio de unico*, vel *numerus singularis*, & לשון רבים *locutio plurium & multorum* opponantur. Quemadmodum etiam opponunt רשות הרבים *potestatem, sive licentiam multorum*, i. e. locum publicum & communem, plurium potestati expositum, & רשות היחיד *potestatem unius*, i. e. locum privatum, in quo unus tantum jus & potestatem habet, ut est cujusque domus. Adeoque *multi sunt & plures*, ubi unus non est. Atque ita cessat argutatio Arcuarii, ex interpretatione Cl. Feltmanni concludentis, duas uxores non esse multiplicandas.

IV. 4. Non incommoda est eorum explicatio, qui נשים *mulieres* de gynæceo intelligunt, ut Num. xxxi. 9. 1 Reg. xi. Est. ii. 3. seq. Quemadmodum etiam Grotius adnotat, non esse multiplicandas

mulieres, ut multi in Oriente Reges multa millia fœminarum ipsis inutilia, aliorum honestis usibus subtraherent, fastus causa. Sed quod addit: Sapientum auctoritatem permisisse Regi habere ad octodecim, ei commento Judæorum e lege divina, aut antiquitate meliore fidem nullam faciet. Davidis exemplum non ponit regulam. Fuit vir secundum cor Dei, quoad religionis exercitium 1 Sam. xiiii. 14. 2 Reg. xxii. 2. suis interim non caruit nœvis. Reges etiam ab omni voluptate revocantur Prov. ii. 16. ix. 13. xxxi. 3. *Nimia enim conversatio cum mulieribus avocat hominem ab assiduo sapientia studio, dum cor ejus perpetuo circa illas oberrat, ut ad istum locum commentatur R. Levi ben Gersom. f. 802. 1.*

V. Et fundamentum, quo hæc sententia Sapientum, Regi octodecim uxores concedentium, nititur, inane plane est. Hæc est ipsorum traditio in *Gemara Babyl. Sanhedrin f. 21. 1. Quod dicitur, ne sibi multiplicet uxores, (Deut. xvii. 17.) id intelligendum, non esse multiplicandas ultra octodecim. Unde hoc? quod dicitur (2 Sam. iii. 2. seq.) natos Davidi filios Hebroni; primum Amnonem &c. secundum Chileabum &c. tertium Absalomum &c. quartum Adoniam &c. quintum Schephatjah &c. sextum Jithreham ex Egla uxore Davidis. Alibi autem scriptum est (2 Sam. xii. 8.) Si parum id est, addam tibi כהנה וכהנה totidem & totidem. Bis totidem sunt duodecim, quæ summam faciunt octodecim. Atqui dicas, Michalem quoque duxerat. Resp. Egla eadem est, quæ Michal &c. Paulo post: Atqui in Scriptura dicitur (2 Sam. v. 13.) Davidem insuper duxisse uxores & concubinas Hierosolymis? Resp. Hoc ipsum fecit ad explendum numerum octodenarium.*

VI. Hanc traditionem posteriores Rabbini sequuntur, quos citat Cl. Schickardus in tractatu suo de *Jure regio Cap. 111. THEOR. ix.* Ex gemina objectione & instantia liquet, diversas hic Doctorum fuisse opiniones. Sibi ipsis enim contradicunt, animadvertente R. Abraham ben David in *Hassagoth ad H. Melach. Maim. 3. §. 4. f. 289. 2. Ego dico, id quod de numero octodenario hic dicitur impossibile esse, quia David jam tunc uxores & concubinas (illas, quæ 2 Sam. v. 13. memorantur) habuit cum Nathan Propheta ei diceret Dei nomine, addam tibi כהנה וכהנה sicut has & sicut illas; adeoque numerus octodenarius reperitur exceptis etiam concubinis illis. Commodius igitur per כהנה וכהנה illa & illa, seu talia, alia beneficia & alia promissiones intelliguntur.*

VII. De-

VII. Denique 5. negari nequit, Legislatorem etiam respexisse uxores peregrinas, atque seductionem corruptionemque ab illis metuendam, nulla tamen specie inde inferre licet, multiplicari posse uxores pias & fideles, quia admonitio generalis est Prov. xxxi. 3. quam Rabbiorum aliorumque commentatio, *ne frequenti mulierum abusu Rex vires corporis & animi perdat*, confirmat.

VIII. Sequitur lex de captiva ducenda Deut. xxi. 10. seqq. *Quum egressus fueris in praelium contra hostes tuos: si dante eos Domino Deo tuo in manum tuam captivam feceris ex eis captivorum multitudinem: & videns in ea captivorum multitudine mulierem pulchram forma; amore propenderit in eam, ita ut accipias tibi in uxorem, postea congregiens cum ea maritus eris ejus, eritque illa tibi in uxorem.* Quam Theophilus Aleth. Thesi LXXII. refert ad polygamiam. Quia *Si tu* in genere dicitur, sine determinatione, an uxoratus sit vel non. Spiritum S. jus illud non restringere ad solos cœlibes, sed omnibus militibus in genere attribuere, contendit. Uxoratos igitur in bello potuisse aliam pulchram superinducere, volente Deo; exemplum ejus R. Davidem Kimchium ad 2 Sam. 11. 3. Maymonidem, aliosque Hebræos observasse. Eadem urget Ath. Vincentius in Notis, & Daph. Arcuarius p. 127-131. qui hæc leges Deut. xxi. 10, f. & 15. considerat ut *arma defensiva* monogamorum.

IX. Resp. 1. Supponi non probari, legem de uxorato sive conjugato intelligendam. Nec male regeffit Auctor *πολυγυνείαις* ab Athanasio Vinc. citatus, si τὸ *Tu* indeterminate sumendum de cœlibe & uxorato, etiam *foeminam* indeterminate sumendam de soluta & ligata, seu maritata. Gratis ei reponit Ath. Vincentius, virum potuisse plures habere uxores simul, sed mulierem non potuisse nubere pluribus, vi Decalogi. Vidimus enim supra, in Decalogo non magis id vetitum mulieri, quam viro. *Instat* Arcuarius l. c. captivam solutam fuisse a priori matrimonio, & Seldenum testari lib. v. c. xlii. *de Jur. Nat. & Gent. juxta disc. Heb. Gentium matrimonia, pro alterutrius conjugum libitu, solvi, velle Hebræos.* Et, si maritata intelligeretur, etiam commemorari debuisse maritum, cum tamen patris & matris tantum mentio facta. Resp. Cur non eodem modo de viris id intelligi posset, in bellum profecturis, libello uxores dimittentibus, qui post mortem non erat necessarius, quæ omnia solvit. Ita de cœlibe, vel eo, qui dimittit uxorem, explicari saltem potest, contrario ex verbis Moïsi non necessario sequente.

X. 2. Re-

X. 2. Recte etiam responsum ab anti-polygamis, si illud, quod licitum, seu potius permissum, militibus, non sit peccatum, sequi, etiam homicidium non esse peccatum. Ad quam objectionem nihil solidi reposuit Ath. Vincentius. Arcuarius regerit, non magis militibus cædem hostium Reipublicæ licitam esse, quam civibus & rusticis. Sed hanc oportet observari consequentiam, quod militibus, qui non privatam, sed publicam vindictam exercent, nomine Magistratus, in militia contra hostes, licitum & permissum est, id tempore pacis, unicuique civi in ejusdem Reipubl. socios, & amicos non item permissum est. *Stupra in fœminas in bellis passim legas & permissa & impermissa*, inquit Grotius III. de Jure B. & P. c. IV. §. 19. *Sed Hebræa lege (Deut. XXI. 10.) impune neminem id tulisse intelligi posse, docet, ex ea parte, qua de captiva ducenda, neque vendenda postea, constituit. Deum enim voluisse, teste Bechai, ut castra Israelitarum sint sancta, non projecta in scortationes, & abominations ceteras, ut castra gentium.* Erat ergo hæc potius pœna, quam Deus inflixit captivam stupranti, cœlibi, vel ei, qui uxorem dimiserat, sicut notavimus ad Exod. XXI. 16. 17. Deut. XXI. 28. 29.

XI. 3. Posito, ad uxoratos hæc etiam extendenda, an propositio hypothetica docet, Deum probare factum? quot similes extant propositiones in lege? Si quis occiderit hominem casu, confugiat ad urbem refugii Num. xxx. 25. Exod. XXI. 13. Si altercanti- bus hominibus percusserit unus alterum lapide aut pugno &c. com. 18. Si quis percusserit servum suum, aut ancillam suam &c. com. 20. Si seduxerit quis virginem &c. Exod. XXI. 16. Si peccaverit sacerdos, si omnis turba, si princeps, si peccaverit anima &c. Lev. IV. 3. 13. 22. v. 1. Si quis deprehendatur cubans cum muliere maritata marito, si cum desponsata, si cum non desponsata &c. Deut. XXI. 22. 23. 28. Ista omnia Deus non probabat, sed tolerabat tantum.

XII. 4. Fuisse facti permissionem ob duritiem Judæorum, cœlebs fuerit, vel conjugatus, & rem Deo ingratham, sicut divor- tium Matth. XIX. 8. duo evincunt; nempe cæremoniæ ante nuptias imperatæ, ut mulier deformetur. 2. dimissio facilis. Ne igitur sæpius id temere fieret, lex multas adhibuit cautiones, omnelque fœminæ Veneres aufert & delitias, per quas vir allici possit. An hæc cæremoniæ observatæ sint propter polygamiã, pro certo sta- tuere

tuere & asseverare nolo. Fr. Junius ad hunc locum ira eleganter & docte pro more commentatur: *Quæritur, fueritne justum, ut homo ex amore captivam duceret alienigenam, aut duas simul uxores haberet? Resp. neutrum simpliciter licuisse aut probari lege, Exod. XXIII. 32. 33. Gen. II. 24. Levit. XVIII. 18. sed si quando factum est, toleratum fuit, ac non rescissum lege Mosis, ad graviolem confusionem publicam evitandam. Neque vero propterea quisquam injustitiam in lege esse potest arguere; quia nec probat lex, nec permittit simpliciter factum; sed tantum supponit, si ita fiat, quod in ista confusione & astra^gia juris fieri oporteat. . . . Quum autem lex permittit, quod malum est, non probat fieri; sed tolerat.*

XIII. 5. Ipsi Hebræorum Magistri, qui polygamiam licitam esse volunt, hoc factum improbatum eunt. R. Salomo hoc annotat: *Lex concupiscentia hic aliquo modo velificatur. Nam nisi id permisum esset, tamen homo militaris insuper habito præcepto captivam violasset. Interim si quis hic sibi non temperet, eventurum tandem est, ut odio illa ipsa sit, sicut com. 15. innuitur atque ut filios degeneres, contumaces & refractarios progignat. quod ut indigetetur, huic textui caput de filio immorigero subnectitur com. 18. R. Levi ben Gerson: Indulset lex aliquid concupiscentia, si sc. nimio amore contra talem exarserit, non quod res licita fuerit. Ita & ipsi cum Salvatore nostro hoc eis annumerant, quæ ob cordis duritiem, vel ut ipsi loquuntur, *וְהָאָרָם לְבָבָא לְחֻקֵּי יִצְרָאֵל* propter duritiem concupiscentia mala cordis humani, Iudæis sunt permissa.*

XIV. Atque ita R. D. Kimchi scribit ad 2. Sam. III. 3. *Super ista verba, Absalom filius Maacha, hunc in modum commentantur, quod, quia fuerit Absalom filius pulchrae (de qua Dent. XXI. 10.) ducta a Davide in bello, ideo fuerit contumax & rebellis patri suo: Hac de causa volunt continuo subjungi legem de filio contumaci & rebelli, legi de formosa muliere in bello capta, ad docendum, quod si quis talem vel uxorem alias illegitimam, duxerit, habiturus sit ex ea filium contumacem & rebellem. Et recta est hæc expositio. Parum sane juvat hoc Theophilum allegantem. Ath. Vincentius hæc verba Kimchii ex Buxtorfio referens nihil reponit, nisi quod verba, in textu aliter multo posita, non inferant permissionem illiciti, sed liciti, *duces in domum tuam* &c. Quæ satis confutata sunt. Quibus accedit, quod David, si vera est historia, bello eam captivam duxisset 1 Sam. XXVI. 8. quod adhuc controversum est, non*

fit nobis norma vivendi, ubi ipse normam verbi Dei non observavit.

CAPUT VII.

Neque leges Deut. XXI. 15. & XXV. 1. polygamiam probant.

Addunt Theophilus Aleth. cum Ath. Vincentio Thesi LXXIII. & Arcuarius pag. 132. 133. 134. famosam objectionem, ex Deut. XXI. 15. כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והשנואה והיה הכן הכנר לשניאיה *Si fuerint alicui dua uxores, una dilecta & altera exosa, pepererintque ei filios dilecta & exosa: fuerit autem filius primogenitus ejus, qua exosa est &c. Ubi Moses (verba sunt Theophili) expressissime loquitur de polygamia simultanea, & rixis ex polygamia oris, & modum rixas finiendi proponit, quo omnino supersedere potuisset, si polygamiam ipsam ceu antecedentem causam prohibuisset. Quod cum intermiserit, polygamiam approbasse, volunt. Grotius etiam hanc legem satis claram esse putat, plures uxores permittentem.*

II. Respondeo I. cum Clariss. Spanhemio Par. III. Dub. Evang. CXXII. supponi, non probari, uxores illas eodem tempore convixisse marito; nihil obstare, unam ex uxoribus illis vel mortuam intelligi, vel repudiatam, & illi superinductam aliam; ideoque polygamiam successivam æque ibi designari posse, ac simultaneam. Ath. Vincentius scribit, antipolygamum quidem explicare de successivis uxoribus, se autem nescire, an ullus veterum vel recentiorum ipsi hac in parte præiverit. Hic vides, Athanasi, præivisse celeberrimum Theologum F. Spanhemium, cui calculum suum addit, quem alias citare soles, Calovius. Frustra excipitur ab Arcuario, ordinem verborum inferre polygamiam, quod primogenitus sit ex exosa, & secundo matrimonio, dilectæ assignato loco priore, non posteriore, ut hæc dici nequeat post exosam ducta. Non enim necessario exosa posterior ducta est, etsi hoc in loco posteriori loco collocetur, cum potius propter exosam alia olim duceretur magis dilecta, uti in Jacobo videre est, etsi ille Leam & Rachelem simul habuerit. Quidni ergo primogenitus ex exosa mortua vel repudiata, adeoque e secundo matrimonio dicatur ortus?

III. *Inst.* odium & amorem duas viventes uxores innuere, quod